

Prvi vsek četrtik in velja s posamezno vred ali v Mariboru s posameznim na dom za celo leto 30 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K. Izven Jugoslavije 50 K. Posamezna se pošlje na upravnico „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopušča do odpovedi. Posamezniki se plačuje naprej. Telefon štev. 220.

SLOVENSKI GOSPODAR

Udaje „Kmet. takovnega društva“ dobivajo list brez poslušne ročnice. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. Rokopisni listi ne vračajo. Upravnitvo sprejema naročila, inserate in reklamacije. Črna inseratna po dogovoru. Za vse kratke oglase primeren povz. Nezapirite reklamacije so pošiljate prosila. Telefon št. 220.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

26. številka.

Maribor, dne 30. junija 1921.

55. letnik.

Resnica o „velikanskih uspehih“ samostojnih poslancev.

Krav na široko se je razkorčala samostojna lahavost v 25. številki „Kmetijskega lista“. Kričavo objavljanje „velikanskih uspehov“ samostojnih poslancev je za vse hinavsko posejnanje gospode okoli „Kmet. lista“ tako značilno, da ga ne moremo mirno gledati, ne da bi v njem nagromadeniki laži ne razkrinkali. „Kmet. list“ piše o „velikanskih uspehih“ samostojnih poslancev. Kje so ti uspehi? Nikdar se niso davki tako izmogavali slovenskega kmeta kakor ravno sedaj, ko sedijo samostojneži v beogradski in ljubljanski vladi. Ako so samostojni voditelji tako mogočni gospodje, zakaj pa niso dosegli izenačenja davkov po vsej državi?

Zakaj je obremenjen z davki pred vsem slovenski kmet in zakaj se njegovi samostojni „voditelji“ ne brigajo zanj? Iz uradnih podatkov je razvidno, da plačuje v vsej državi slovenski kmet razmeroma največje davščine. Samostojni voditelji so imeli pri-liko dovolj, da v Beogradu zastavijo z ozirom na krivično odmerjevanje davkov svoje toliko hvalisane sposobnosti in sile. Tega seveda niso storili, ker so v borbi za izvoznice, do-fero plačana korita in poslaniška mesta na slovenskega kmeta popolnoma pozabili. Dokler je bila naša stranka v vladi, ni dovolila, da bi se davki počelvorili. Komaj so prišli samostojni v vlado, so bili davki v kratkem času za štirikratni iznos povišani.

Kaj pa je s trošarino, ki so jo de mokratski ministri naložili na kavo, sol, sladkor itd.? Za odpravo tega bremena, ki tlači v prvi vrsti kmeta in kmetско-delavske sloje, niso zgani-li samostojni poslanci niti z mezinom.

Pač pa so dosegli, da so se v do-bi njihovega vladanja dvignile razne pristojbine, prenosnine in davke na tediščine. Po zatrevanju samostojnih poslancev so ta bremena ugodnosti in olajšave za našega kmeta. Na prvi strani kriči „Kmet. list“ o „velikan-skih uspehih“ samostojnih poslancev, na drugi strani iste številke pa poro-ča, da se bo vpeljalo nove takse, ki se bodo plačevale izključno v dimar-jih. Ali ni to največja lumparija, kar je svet poznal?

Samohvala o prostem izvozu ži-vine, ki so ga „dosegli“ slabostojni poslanci, je plitva in neumna. Vsi veste, da je naša država predvsem po ljedelska in ne industrijska država. Kaj naj torej Jugoslavija izvažata? Morda stroje, motorje itd., katerih ne proizvajata? Kaj naj stori z živino in žitom, katerega ima v izobilju. Jasno je kot beli dan, da mora izvažati, a-

ko je navezana na uvoz drugih po-trebnosti. Izvoz žita se prepove samo takrat, kadar preli slaba letina in njej sorodna lakota. Isto je z živino; do-klar je bilo še malo živine, se je iz-voz omejeval. Sedaj, ko ima Srbija zo pet dovolj živine, jo je treba izvažati in radi tega so Srbi dovolili izvoz. Carina se je samo znižala, ni pa od-pravljena, kakor bi bilo potrebno. Znižati so jo pa morali radi tega, ker Avstrija ni bila več v stanju, kupova-ti radi visoke carine naše živine. Ako bi naši državni postopali drugače, omejevali izvoz živine, katere je se-daj dovolj, ohranili carino na isti vi-sini, bi zaslužili po vsej pravici, da se jih posadi na zatožni klop.

Znižane carine so pesek, ki ga sujejo samostojni poslanci kmet-skemu ljudstvu v oči. Kar bodo državne bla-gajne vsled znižane carine premalo sprejele, bodo davkoplačevalci dopla-čali z drugimi davki in pod drugimi na slovi. Stiskali jih bodo z direktnimi davki, pristojbinami, taksami itd.

Prometni davek bo prišel v novi, še hujši obliki in kmetje bodo nekoli-ko pozno videli, koliko bodo morali plačevati vsled tega, ker bo novi pro-metni davek podražil vso trgovino lu ves promet. Ta veliki „uspeh“ samo-stojnih poslancev bo slovenski kmet prav kmalu začutil na lastni denarni-či.

Isto je z davka prosto žganjeka-ho. Naši poslanci so se zanj vedno borili. Na njihov pritisk se je moral finančni minister udati vsaj toliko, da mora med slovenskim in srbskim kmetom, ki za žganjekuho noče plača-ti niti vinarja, vladati popolnoma ena-kopravnost.

„Velikanski uspehi“ samostojnih poslancev niso nič drugega nego strah pred ljudsko sodbo. Boj, ki ga bitjejo samostojni poslanci skupno z demokrati proti slovenski samoupravi ali avtonomiji gre namreč h koncu, z njih pomočjo bodo vkleinili naše ljud-stvo v centralistične okove, gospodar-sko odvisnost in suženjstvo. Grašni-kom se vzbujata črna vest in radi tega se v svojih glasilih penijo v divjem in zlobnem podkovanju proti naši stranki, o kateri so vedno govorili, da je — uničena. „Velikanski uspehov“ samostojnih poslancev se bo sloven-sko kmetско ljudstvo spomnilo poseb-no tistokrat, kadar bodo nad njego-vim hrbtom vihteli beogradski mogoč-ni valpetski bič in kadar bodo davčni vijaki polagoma lomili njegove kosti.

Naša stranka, ki se je v najteža-vnejših časih — v svetovni vojni —

pogumno borila za obstanek sloven-skega kmeta, ne bo odnehala v boju za njegove pravice nikdar in pod no-benimi pogoji. Zaslužno plačilo pa čaka tiste, ki so ga prodali za Jude-ževе groše in osebnemu častihlepju na ljubo.

Delo „samostojnežev“ za kmetско ljudstvo.

„Ginljivo“ je gledati koritarje samo-stojnežev, kateri so s takimi obljubami nastopili lansko leto pri volitvah v kon-stituanto, da so premotili mnogo naših ljudi — Evo jih! Mesar Pucelj — mi-nister-strokovnjak v računih in menja-vanju denarja, Iv. Urek — podpredsednik skupščine, živinski dohtar Rajer — di-riktor razredne loterije — mlinar Dob-nik — podpredsednik vlade, leni, ne-sposobni Demšar, poverjenik, liberalni agitator Jamnik — poverjenik, nebroj agitatorjev, — sekvestri in nadzorniki na graščinskih posestvih. Tako izgleda ne-sebično, požrtvovalno delo za kmetско ljudstvo!

Kaj pa dobi ljudstvo od teh sijajno plačanih voditeljev Samostojne stranke? Dobi sledeče dobrote:

1. Vedno večja bremena, več vo-jakov, več žandarjev.
  2. Sme plačati kupnino za Turke v znesku 1.200 milijonov kron.
  3. Sme plačati za ruske vojake mesečno 24 milijonov kron.
  4. Mora mirno gledati zapravljanje denarja v posameznih ministrstvih, tudi v kmetijskem.
  5. Mora trpeti, da se za „samo-stojneže“ ustvari masno plačano mesto (brez dela) podpredsed. vlade v Ljubljani.
  6. Dobi zvišani zemljiški davek, davek na dedščine in desetek, zvišane razne pristojbine itd.
  7. Dobi kupljeno ustavo, katero od-klanjajo skoraj vsi hrvatski poslanci in ogromna večina slovenskih poslancev, proti kateri nastopajo vsi kmetски poslanci izvemši poslance Samostojne.
- Kmetско ljudstvo! Teh novih bre-men, katerih je naložila vlada, odkar so samostojni vstopili v vlado, ne bo mogel kmet dolgo nositi, a kaj zato. Samostojnežem je dovolj, da podprejo Pucelja, da mu ne bo treba iti v Ame-riko, da sezidajo Ureku na državne stroške novo hišo, da rešijo z Ekono-mom Drogenika in druge barantavce, da izvojujejo — staro pravdo za voditelje in agitatorje Samostojne; vse to pa naj plača ljudstvo v obliki novih zvišanih davkov in pristojbin.

Ljudstvo in šola.

Prva naloga vsake vlade v naši novi državi bi morala biti: urediti državo modro in pravično, uvesti dobro

upravo, da bodo vsi državljani zado-voljni, z dobro zunanjo politiko si za-sigurati meje in pripraviti srečen raz-voj, pobijati draginjo z vsemi sredstvi, socialno pravično urediti razmere med posameznimi stanovi. Toda odkar so liberalci s svojimi zavezniki vzeli vlado v svoje roke, delajo ravno nasprotno kakor bilo prav. Uprava je vedno slabša, pritožb ljudstva vedno več, nezadovolj-nost vedno raste itd. Liberalno-samo-stojne vlade prva skrb je namreč braniti kapitaliste in veri ter cerkvi vzeti vso svobodo, pravico in upliv. Da bi to čimprej dosegli, so se vrgli na mla-dino in šolo. S pomočjo brezverskega Sokola in brezverske vzgoje v šoli bi radi v najkrajšem času uresničili svoje liberalne namene pri mladini. Ljudstvu bi radi odvzeli vsak upliv, vsako pra-vico do šole in vzgoje otrok. „Slov. Gospodar“ je že večkrat opozarjal slov. krščansko ljudstvo na nevarnost, ki preti naši mladini, krščanski vzgoji in šoli od liberalcev in samostojnežev, ka-terim z vso vnemo pomaga liberalno misleče učiteljstvo, ki se da od Pribi-čevića in Žerjava zlorabljeni kot pri-prega za liberalno-kapitalistični voz. Načrte, po katerih bi se naj po želji liberalnega učiteljstva uredila šola, mora slov. ljudstvo odločno odkloniti, za-vreči. Oni hočejo, da bi imela pri šoli in vzgoji otrok govoriti samo kak libe-ralni minister in učitelj, starši bi naj smeli samo plačevati. Najdražji svoj zaklad, svojo deco, izročijo starši šoli, in naj bi ne imeli nič govoriti, kako se naj otroci vzgajajo?

Otroci so last starišev in ne države ali učiteljstva, zato pa imajo v prvi vrsti stariši določevati, kaka bo šola, kako se naj otroci vzgajajo. Učitelji morajo biti v službi ljudstva, starišev, katerih deco imajo vzgajati in pouče-vati, ne pa sluge države ali kakih za-grizenih ministrov ali strankarjev. Zato bi učitelji morali stati na strani krščan-skih starišev, ki hočejo, da se njihovim otrokom da krščanska vzgoja v šoli, ne pa na strani zloglasnega Žerjava, ki se je zaklel, da hoče iztrebiti katoliško vero iz Slovenije. Ali naj taki ljudje vzgajajo mladino krščanskih starišev? Kako steklo zagrizeni sovražniki kr-ščanske vzgoje so liberalni učitelji, nam kažejo besede predsednika društva libe-ralnih jugoslovanskih učiteljev Luka Jelenca, ki je rekel: „Učitelji, ki so člani krščanskega društva slovenskih učiteljev Slomškove zveze, ki so torej krščanskega mišljenja in so za krščan-sko vzgojo, morajo ali iz Slomškove zveze ali pa bodo izgubili službo“. Tako daleč smo torej že: učitelje, ki se dr-žijo krščanskih načel, ki so za versko vzgojo, hočejo spoditi iz službe. Slo-vensko ljudstvo, te besede si dobro zapomni. Te besede kažejo, da so se liberalni učitelji popolnoma vdinili Pri-bičeviću in Žerjavu, da so oni zakleti

Zaklad na otoku.

Iz angleškega prevel Paulus.

(Dalje.)

In solze so mi prišle, ko sem po-mislil, da bo ta nerodni, tuji deček od-slej pomagal moji ljubi materi. Bojim se, da sem prav po pasje ravnal z njim. Novinec je bil in prav neokre-ten fant, kregal sem ga in ga zbadal kjer se je le dalo.

Noč je minila in drugi dan po o-bedu sva se s Tomom spet odpravila na pot. Poslovil sem se od matere, od dolinice, kjer sem živel, odkar sem na svetu, in od ljubega, starega „Admi-rala“, ki mi pa ni več tako ugajal, od kar je bil popravljen in pobeljen. Mo-ja zadnja misel je bil kapitan. Spom-nil sem se ga, kako je hodil ob obre-žju s svojim starim klobukom, ki je za njim tičalo petelinje pero, s svojo bra-zgotino na licu in velikim daljnogle-dom pod pazduho.

Pa zavila sva krog griča in hiša mi je izginila izpred oči.

O mraku naju je pobral pri „Kro-lju Juriju“ poštni voz. Sedel sem sja-

njen med Tomom in debelim starim go-spodom in kljub nagli vožnji in mrz-lemu nočnemu zraku sem kmalu tre-dzaspal. In spal sem vso pot čez griče in doline od ene pošne postaje pa do druge in šele močen sunek med rebra mi je odprl oči.

Stali smo na ulici sredi mesta — pred velikim poslopjem in beli dan je že sijal z neba.

„Kje smo?“ sem vprašal.

„Bristol!“ je rekel Tom. „Doli z voza!“

Grašček Trelawney si je najel sta novanje daleč spodaj pri ladjarnah, da je laže nadzoroval delo in popra-vila na naši jadrnici.

Tja doli sva morala s Tomom in na moje veliko veselje naju je peljala pot vseskozi ob pristaniščih in mimo ladij vseh mogočih velikosti in vrst in narodov celega sveta. Na eni so si mornarji prepevali pri svojem delu — na drugi so viseli gori med jadrni, vi-soko nad mojo glavo, na vrveh, ki so bile videti tenke kakor pajčevina.

Čeravno sem živel vse življenje ob obrežju, se mi je zdelo, da nisem

še nikoli tako blizu morja kot danes! Duh katrana in morske slane vode je bil čisto drugačen tukaj! In ljudje, ki sem jih videl! In vsi so bili daleč od onstran morja! Stari, ogoreli morna-riji so me srečavali, z zlatimi obročki v ušesih, z navihanimi brkami in las-mi, spletenimi v kite, gugajoč se in ne rodno so stopali, videlo se jim je, da se navaženi na zibajoče se ladijske arve. Če bi bil srečal kralje in kne-že, ne bil bi jih gledal s tolikim ra-dostnim zanimanjem, kakor te razno-vrstne pomorske postavle!

In tudi jaz pojdem na morje, čez morje na brzi jadrnici, s pevajočimi, držnimi mornarji, neznanemu in baj-nemu otoku naproti, iskat zakopana za klade!

Ves zatopljen v svoje prelepe sa-nje sem prišel s Tomom pred velik-licel. Graščak Trelawney, oblečen kot pristen omorski častnik, v sinjemodri sukni in ob belih hlačah, je ravno kar stopil iz vrat. Lice se mu je smežalo, in izvrstno je posnemal zibajoče se lo-jo pravega pomorsčaka.

„Glej jih! Dobrodošli!“ je vzklik-

nil. „In sinoči je prišel že tudi gospod zdravnik iz Londona! Imenitno! Vsa družba je zbrana!“

„Oj, gospod graščak, kedaj pa od-jadramo?“ sem kriknil.

„Kedaj odjadramo —?“ je dejal — „jutri —!“

VIII.

Po zajutruku mi je dal graščak ne-ko pismo na Dolgega Johna Silver, krčmarja v gostilni „Pri daljnogledu.“ Brez velike težave je bom našel, mi je pravil, naj le samo grem na obre-žju ob ladjarnah in skrbno pazim na nizko hišico z novim napisom.

Odpravil sem se na pot ves vesel, da bom spet gledal ladje in mornarje. Prerival sem se skozi goste trume lju-di, med tovari, zaboji in zavoji, ker ob tem času je v pristanišču najbolj živo, in končno sem našel gostilno „Pri dal-jnogledu.“

Naredila je pravej ugoden utis. — Napisu se je videlo, da je bil šele se-daj pred kratkim nov, na oknih so vi-seli lični rdeči zastori, tla so bila le-po snažno umita. Od dveh strani so bila vrata v nizko, pa prostorno piv-sko sobo. (Dalje prihodujo.)